

โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

จังหวัดนราธิวาส

หน่วยงาน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส

-----

๑. ความเป็นมา/ พระราชดำริ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ เสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานมาประทับแรม ณ พระตำหนักทักษิณราชนิเวศน์ จังหวัดนราธิวาส ในระหว่างวันที่ ๑๘ สิงหาคม - ๓ ตุลาคม ๒๕๒๔ พระองค์ได้เสด็จเยี่ยมราษฎรโดยทั่วไปในเขตพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ทรงทอดพระเนตรเห็นสภาพพื้นที่และความจำเป็นที่จะยกระดับความเป็นอยู่ ภาวะเศรษฐกิจของประชาชนในพื้นที่จังหวัดให้ดีขึ้น จึงทรงมีพระราชดำริและพระราชกระแสรับสั่งต่อเจ้าหน้าที่และผู้ติดตามเสด็จให้พิจารณาปรับปรุงกิจการพัฒนาด้านต่างๆ โดยเฉพาะการพัฒนาพื้นที่พรุ โดยมีพระราชกระแสรับสั่งต่อหม่อมเจ้าจักรพันธ์ เพ็ญศิริ จักรพันธ์ องคมนตรี นายชิต นิลพานิช ผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาส นายเล็ก จินดาสงวน ผู้ช่วยอธิบดีกรมชลประทาน นายวารินทร์ บุษบรณ และข้าราชการอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ด้วยพื้นที่จำนวนมากในจังหวัดนราธิวาสเป็นที่ลุ่มต่ำมีน้ำขังตลอดปี ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ซึ่งมีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ ๓๐๐,๐๐๐ ไร่ กสิกรจำนวนมากไม่มีที่ทำกิน แม้เมื่อระบายน้ำออกหมดแล้วยังยากที่จะใช้ประโยชน์ทางการเกษตรให้ได้ผล ทั้งนี้เนื่องจากดินมีสารไฟโรท์ทำให้เกิดกรดกำมะถัน เมื่อดินแห้งทำให้เกิดดินเปรี้ยว ควรปรับปรุงดินให้ดีขึ้น ดังนั้นจึงเห็นสมควรที่จะมีการปรับปรุงพัฒนาโดยให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาดำเนินการศึกษาและพัฒนาพื้นที่พรุร่วมกันแบบผสมผสาน และนำผลสำเร็จของโครงการไปเป็นแบบอย่างในการที่จะพัฒนาพื้นที่พรุในโอกาสต่อไป

การสนองพระราชดำริ ได้มีการร่วมประชุมระหว่างจังหวัดนราธิวาส และสำนักงาน กปร. โดยมีหม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์ เป็นประธาน เพื่อกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดตั้งโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนา โดยให้ชื่อว่า “ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง” สำนักงาน กปร. ได้นำนโยบายดังกล่าวไปประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาปัญหาในพื้นที่และสรุปเป็นข้อเสนอแนะโครงการ ขออนุมัติจากคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) และได้อนุมัติหลักการเมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๒๕

๒. การสนองพระราชดำริ/ การเข้าร่วมโครงการของกรมวิชาการเกษตร

งานวิชาการเกษตร รับผิดชอบทางด้านงานวิจัยพืชและระบบการปลูกพืช ได้กำหนดเป้าหมายการวิจัยไว้ ดังนี้

การปลูกยางพารา ศึกษา วิจัย และพัฒนาเทคโนโลยีการปลูก การใช้ประโยชน์ในพื้นที่สวนยาง การผลิตยางแผ่นดิบและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางในรูปแบบต่างๆ ถ่ายทอดให้แก่เกษตรกรนำไปทำแบบเกษตรอุตสาหกรรมในครัวเรือน ในพื้นที่หมู่บ้านบริวารและศูนย์สาขา เพื่อเพิ่มรายได้ให้สูงขึ้น

การปลูกพืชผัก ศึกษา วิจัย และถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูก การผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษเพื่อบริโภคในท้องถิ่น และทดแทนการนำเข้าจากเขตอื่น ศึกษาและรวบรวมพันธุ์ผักและสมุนไพรพื้นเมือง

การปลูกไม้ดอก – ไม้ประดับ ศึกษา วิจัย และถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูก และผลิตไม้ดอก-ไม้ประดับ เป็นพื้นที่ตัวอย่างในการผลิตไม้ดอก-ไม้ประดับ เพื่อทดแทนการนำเข้า และศึกษาไม้ดอก-ไม้ประดับพื้นเมืองเพื่อเป็นการค้า ผลิตพันธุ์ไม้ดอก-ไม้ประดับแจกจ่ายแก่เกษตรกร

การปลูกพืชแบบผสมผสาน ศึกษาและทดสอบการนำระบบการปลูกพืชแบบผสมผสานตามแนวทฤษฎีใหม่มาใช้ เพื่อเผยแพร่ให้แก่เกษตรกรนำไปปฏิบัติ

การเพาะเห็ด ศึกษา ทดลอง และวิจัยการนำวัสดุเหลือใช้ในท้องถิ่นมาเพาะเห็ด แล้วขยายผลไปสู่เกษตรกรเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ วัตถุประสงค์ทั่วไปของโครงการ

- สนองพระราชดำริที่พระราชทานให้ไว้ใน การดำเนินงานศึกษา และพัฒนาให้ครบถ้วนและถูกต้อง โดยปรับเปลี่ยนกระบวนการพัฒนาในเชิงคุณภาพให้มากยิ่งขึ้น

- แก้ไขปัญหาความยากจน และผลกระทบที่เกิดจากภาวะเศรษฐกิจถดถอยของประชาชนในกลุ่มเป้าหมายให้สามารถเพิ่มขีดความสามารถ และโอกาสในการพึ่งตนเองไปพร้อมกับการยกระดับรายได้ และคุณภาพชีวิต

- ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานขยายผลด้วยมาตรการต่างๆ เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการขยายผลในรูปแบบการท่องเที่ยวในเชิงศึกษา พัฒนา และการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนด้านเศรษฐกิจพอเพียง และประชาสังคม

- ปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการดำเนินงานโดยยึดหลักการ โครงการพระราชดำริ และการปฏิบัติตามรอยพระยุคลบาทเป็นแนวทางการดำเนินงานโดยการใช้แผนเป็นเครื่องมือชี้้นำการดำเนินงาน

๓.๒ วัตถุประสงค์เฉพาะในส่วนของงานวิชาการเกษตร (กรมวิชาการเกษตร)

- ศึกษาและวิจัยหาพันธุ์พืชที่เหมาะสมได้ดีที่จะปลูกในพื้นที่พรุ หมู่บ้านบริวาร และพื้นที่ที่ทรงมีพระราชดำริให้ขยายผล

- เพื่อนำผลการศึกษาและพัฒนาไปเป็นแบบอย่างใช้กับโครงการพัฒนาแหล่งอื่นๆ ต่อไป

๔. พื้นที่เป้าหมาย

๔.๑ พื้นที่เป้าหมายของโครงการ

(๑) บริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง ตำบลกะลุวอเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส
- สวนยางเขาสำนัก ตำบลกะลุวอ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

(๒) พื้นที่ศูนย์สาขา

- สวนยางทักษิณราชนิเวศน์ ตั้งอยู่ในเขตพระราชฐานชั้นนอกของพระตำหนักทักษิณราชนิเวศน์
- หมู่บ้านปีแถมุด ตำบลบุกิต อำเภอเจาะไอร้อง จ.นราธิวาส

- หมู่บ้านปศุสัตว์- เกษตรมูโนะ ตำบลโหมยิต อำเภอดากไบ จังหวัดนราธิวาส
- บ้านยูโย และบ้านโคกอธิฐ – โลกโน อำเภอดากไบ จ.นราธิวาส

(๓) พื้นที่หมู่บ้านบริวาร ๑๑ หมู่บ้าน หมู่บ้านรอบศูนย์

(๔) หมู่บ้านถ่ายทอดเทคโนโลยี

- นิคมสหกรณ์บาเจาะ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส
- พื้นที่พรุแหมแหม อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส
- พื้นที่ลุ่มน้ำบางนรา จังหวัดนราธิวาส

๔.๒ พื้นที่เป้าหมายของงานวิชาการเกษตร (กรมวิชาการเกษตร)

(๑) บริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง ตำบลกะลุวอเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส
- สวนยางเขาสำนัก ตำบลกะลุวอ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

(๒) พื้นที่ศูนย์สาขา

- สวนยางทักษิณราชนิเวศน์ ตั้งอยู่ในเขตพระราชฐานชั้นนอกของพระตำหนักทักษิณราชนิเวศน์
- หมู่บ้านปีแถมุดอ ตำบลบุกิต อำเภोजะเอย์ จ.นราธิวาส
- หมู่บ้านปศุสัตว์- เกษตรมูโนะ ตำบลโหมยิต อำเภอดากไบ จังหวัดนราธิวาส
- บ้านยูโย และบ้านโคกอธิฐ – โลกโน อำเภอดากไบ จ.นราธิวาส

(๓) พื้นที่หมู่บ้านบริวาร ๑๑ หมู่บ้าน หมู่บ้านรอบศูนย์

(๔) หมู่บ้านถ่ายทอดเทคโนโลยี

- นิคมสหกรณ์บาเจาะ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส
- พื้นที่พรุแหมแหม อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส
- พื้นที่ลุ่มน้ำบางนรา จังหวัดนราธิวาส

๕. หน่วยงานรับผิดชอบ

๕.๑ หน่วยงานรับผิดชอบหลักของโครงการ

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ กรมพัฒนาที่ดิน

๕.๒ หน่วยงานวิชาการ (กรมวิชาการเกษตร)

- ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส
- สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ ๘ จังหวัดสงขลา

๖. งบประมาณ

๖.๑ งบปกติกรมวิชาการเกษตร

ในปีงบประมาณ ๒๕๕๔ ได้รับการจัดสรรงบประมาณ จำนวน ๖๐๐,๐๐๐ บาท

๖.๒ งบอื่นๆ (ระบุ)

- กปร.

ในปีงบประมาณ ๒๕๕๔ งานวิชาการเกษตร ได้รับการสนับสนุนงบประมาณตามแผนงานขยายผล จำนวน ๑,๑๓๓,๕๕๔ บาท มีรายละเอียด ดังนี้

ค่าจ้าง

- ลูกจ้างชั่วคราวรายเดือน ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตร จำนวน ๒ อัตรา เป็นเงิน ๑๕๐,๕๖๐ บาท
  - ค่าประกันสังคม เป็นเงิน ๘,๕๒๘ บาท
  - ลูกจ้างชั่วคราวรายเดือน ตำแหน่ง คนงาน จำนวน ๒ อัตรา เป็นเงิน ๑๒๑,๙๒๐ บาท
  - ค่าประกันสังคม เป็นเงิน ๖,๐๙๖ บาท
  - ลูกจ้างชั่วคราวรายวัน ตำแหน่ง คนงาน จำนวน ๑๐ อัตรา เป็นเงิน ๕๔๕,๔๕๐ บาท
- รวมเป็นเงิน ๘๓๓,๕๕๔ บาท

ค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ

- การผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ จำนวน ๑๕ ราย/๑๕ ไร่ เป็นเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท
  - การเพาะเห็ดฟางกองเตี้ยด้วยเชื้อเห็ดไมยราพารวมและผักตบชวา
จำนวน ๕๐ ราย/๕๐๐ กอง เป็นเงิน ๖๐,๐๐๐ บาท
  - การเพาะเห็ดในถุงพลาสติก จำนวน ๕ ราย/๕ ไร่ เป็นเงิน ๑๕๐,๐๐๐ บาท
- รวมเป็นเงิน ๒๖๐,๐๐๐ บาท

- มูลนิธิชัยพัฒนา

- อื่น ๆ (ระบุ)

๗. ผลการดำเนินงาน

๗.๑ กิจกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยี

ได้ดำเนินงานโครงการฯ ฝึกอบรมเกษตรกรในพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ศูนย์สาขา และพื้นที่อื่นๆ (พื้นที่ซึ่งมีพระราชดำริให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ เข้าดำเนินการ) ตลอดจนเกษตรกรทั่วไปที่มีความสนใจ จำนวน ๔ หลักสูตร ๒๐๐ ราย มีรายละเอียดดังนี้

(๑) หลักสูตร “ การผลิตพืชผักให้ปลอดภัยจากสารพิษ ”

ได้ดำเนินการฝึกอบรมเกษตรกร หลักสูตร “ การผลิตพืชผักให้ปลอดภัยจากสารพิษ ” จำนวน ๕๐ ราย เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๔ และได้มีการติดตามจัดเก็บข้อมูล แนะนำให้ความรู้แก่เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เป็นระยะอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ จากการทดสอบความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรมพบว่า เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเทคโนโลยีการผลิตพืชผักให้ปลอดภัยจากสารพิษเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ๘๓.๓๓ เปอร์เซ็นต์ โดยมีความรู้ก่อนการฝึกอบรมเฉลี่ย ๔๘.๒๐ เปอร์เซ็นต์ และหลังการฝึกอบรมเฉลี่ย ๘๐.๒๐ เปอร์เซ็นต์ ซึ่งผู้เข้าอบรม จำนวน ๕๐ ราย คิดเป็น ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ของจำนวนผู้เข้าอบรมทั้งหมดได้รับความรู้เพิ่มขึ้น และจากการประเมินผลการฝึกอบรมฯ โดยเกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ จำนวน ๕๐ ราย พบว่า เนื้อหาการฝึกอบรมและแบบทดสอบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ๔๓ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๖ ระดับมาก ๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๐ และระดับปานกลาง ๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๔

เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าความเหมาะสมและความสามารถของวิทยากรอยู่ในระดับมากที่สุด ๔๖ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๒ และระดับมาก ๔ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าสื่อที่ใช้ประกอบการบรรยายมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ๔๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๐ ระดับมาก ๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๔ และระดับปานกลาง ๓ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๖ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมฯ มีความเหมาะสมน้อยที่สุด ๓๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๗๐ และมีความเหมาะสมน้อย ๑๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๐ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าสถานที่จัดการฝึกอบรมฯ มีความเหมาะสมมากที่สุด ๔๘ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๖ และมีความเหมาะสมมาก ๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๔ การจัดเลี้ยงอาหารกลางวัน, อาหารว่างและเครื่องดื่มมีความเหมาะสมและความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ๔๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๘ และระดับมาก ๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าเอกสารประกอบการฝึกอบรมฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ๔๘ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๖ ระดับมาก ๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒ และระดับปานกลาง ๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒ การติดต่อประสานงานในการฝึกอบรมฯ มีความเหมาะสมและความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ๔๗ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๔ และระดับมาก ๓ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๖ ความคาดหวังเกี่ยวกับประโยชน์ที่จะได้รับก่อนการเข้ารับการฝึกอบรมฯ อยู่ในระดับมากที่สุด ๔๗ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๖ ระดับมาก ๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๐ และระดับปานกลาง ๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๔ และเกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าได้รับประโยชน์หลังการเข้ารับการฝึกอบรมฯ อยู่ในระดับมากที่สุด ๔๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๘ และระดับมาก ๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒

(๒) หลักสูตร “การปลูกพืชแซมและพืชร่วมในสวนยางพารา”

ได้ดำเนินการฝึกอบรมเกษตรกร หลักสูตร “การปลูกพืชแซมและพืชร่วมในสวนยางพารา” จำนวน ๕๐ ราย เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๔ และได้มีการติดตามจัดเก็บข้อมูล แนะนำให้ความรู้แก่เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เป็นระยะอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ จากการทดสอบความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรม พบว่า เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเทคโนโลยีการปลูกพืชแซมและพืชร่วมในสวนยางพาราเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ๗๘.๕๕ เปอร์เซ็นต์ โดยมีความรู้ก่อนการฝึกอบรมเฉลี่ย ๕๔.๒๐ เปอร์เซ็นต์ และหลังการฝึกอบรมเฉลี่ย ๙๖.๘๐ เปอร์เซ็นต์ ซึ่งผู้เข้าอบรม จำนวน ๕๐ ราย คิดเป็น ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ของจำนวนผู้เข้าอบรมทั้งหมดได้รับความรู้เพิ่มขึ้น และจากการประเมินผลการการฝึกอบรมฯ โดยเกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ จำนวน ๕๐ ราย พบว่า เนื้อหาการฝึกอบรมและแบบทดสอบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ๔๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๔ ระดับมาก ๖ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๒ และระดับปานกลาง ๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๔ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าความเหมาะสมและความสามารถของวิทยากรอยู่ในระดับมากที่สุด ๔๗ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๔ และระดับมาก ๓ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๖ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าสื่อที่ใช้ประกอบการบรรยายมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ๔๖ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๒ ระดับมาก ๓ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๖ และระดับปานกลาง ๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมฯ มีความเหมาะสมน้อยที่สุด ๔๐ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๐ และมีความเหมาะสมน้อย ๑๐ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๐ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าสถานที่จัดการฝึกอบรมฯ มีความเหมาะสมมากที่สุด ๔๗ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๔

และมีความเหมาะสมมาก ๓ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๖ การจัดเลี้ยงอาหารกลางวัน, อาหารว่างและเครื่องดื่มมีความเหมาะสมและความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ๔๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๕๘ และระดับมาก ๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าเอกสารประกอบการฝึกอบรมฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ๔๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๕๐ ระดับมาก ๔ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘ และระดับปานกลาง ๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒ การติดต่อประสานงานในการฝึกอบรมฯ มีความเหมาะสมและความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ๔๘ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๕๖ และระดับมาก ๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๔ ความคาดหวังเกี่ยวกับประโยชน์ที่จะได้รับก่อนการเข้ารับการฝึกอบรมฯ อยู่ในระดับมากที่สุด ๔๗ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๕๘ ระดับมาก ๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๔ และระดับปานกลาง ๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒ และเกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าได้รับประโยชน์หลังการเข้ารับการฝึกอบรมฯ อยู่ในระดับมากที่สุด ๔๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๕๘ และระดับมาก ๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒

(๓) หลักสูตร “การเพาะเห็ดฟางกองเดี่ยวในแถวสวนยางพารา”

ได้ดำเนินการฝึกอบรมเกษตรกร หลักสูตร “การเพาะเห็ดฟางกองเดี่ยวในแถวสวนยางพารา” จำนวน ๕๐ ราย เมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๔ และได้มีการติดตามจัดเก็บข้อมูล แนะนำให้ความรู้แก่เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เป็นระยะอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ จากการทดสอบความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรม พบว่า เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเทคโนโลยีการการเพาะเห็ดฟางกองเดี่ยวในแถวสวนยางพาราเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ๗๓.๒๖ เปอร์เซ็นต์ โดยมีความรู้ก่อนการฝึกอบรมเฉลี่ย ๕๔.๖๐ เปอร์เซ็นต์ และหลังการฝึกอบรมเฉลี่ย ๕๘.๖๐ เปอร์เซ็นต์ ซึ่งผู้เข้าอบรม จำนวน ๕๐ ราย คิดเป็น ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ของจำนวนผู้เข้าอบรมทั้งหมดได้รับความรู้เพิ่มขึ้น และจากการประเมินผลการการฝึกอบรมฯ โดยเกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ จำนวน ๕๐ ราย พบว่า เนื้อหาการฝึกอบรมและแบบทดสอบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ๔๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๕๐ ระดับมาก ๔ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘ และระดับปานกลาง ๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าความเหมาะสมและความสามารถของวิทยากรอยู่ในระดับมากที่สุด ๔๘ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๕๖ และระดับมาก ๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๔ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าสื่อที่ใช้ประกอบการบรรยายมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ๔๔ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๘ ระดับมาก ๔ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘ และระดับปานกลาง ๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๔ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมฯ มีความเหมาะสมน้อยที่สุด ๓๐ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๖๐ และมีความเหมาะสมน้อย ๒๐ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๔๐ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าสถานที่จัดการฝึกอบรมฯ มีความเหมาะสมมากที่สุด ๔๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๒ และมีความเหมาะสมมาก ๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒ การจัดเลี้ยงอาหารกลางวัน, อาหารว่างและเครื่องดื่มมีความเหมาะสมและความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ๔๘ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๕๖ และระดับมาก ๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๔ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าเอกสารประกอบการฝึกอบรมฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ๔๐ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๐ ระดับมาก ๗ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๔ และระดับปานกลาง ๓ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๖ การติดต่อประสานงานในการฝึกอบรมฯ มีความเหมาะสมและความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ๔๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๔ และระดับมาก ๘ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๖ ความคาดหวังเกี่ยวกับประโยชน์ที่จะได้รับก่อนการเข้ารับการฝึกอบรมฯ อยู่ในระดับมาก

ที่สุด ๔๓ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๖ ระดับมาก ๖ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๒ และระดับปานกลาง ๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒ และเกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าได้รับประโยชน์หลังการเข้ารับการฝึกอบรมฯ อยู่ในระดับมากที่สุด ๔๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๘ และระดับมาก ๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒

(๔) หลักสูตร “ การปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ดินพรุ ”

ได้ดำเนินการฝึกอบรมเกษตรกร หลักสูตร “ การปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ดินพรุ ” จำนวน ๕๐ ราย เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๔ และได้มีการติดตามจัดเก็บข้อมูล แนะนำให้ความรู้แก่เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เป็นระยะอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ จากการทดสอบความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรมพบว่า เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเทคโนโลยีการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ดินพรุเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเพิ่มขึ้น ๙๘.๒๓ เปอร์เซนต์ โดยมีความรู้ก่อนการฝึกอบรมเฉลี่ย ๔๕.๖๐ เปอร์เซนต์ และหลังการฝึกอบรมเฉลี่ย ๘๘.๔๐ เปอร์เซนต์ ซึ่งผู้เข้าอบรม จำนวน ๕๐ ราย คิดเป็น ๑๐๐ เปอร์เซนต์ ของจำนวนผู้เข้าอบรมทั้งหมด ได้รับความรู้เพิ่มขึ้น และจากการประเมินผลการการฝึกอบรมฯ โดยเกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ จำนวน ๕๐ ราย พบว่า เนื้อหาการฝึกอบรมและแบบทดสอบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ๔๘ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๖ ระดับมาก ๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒ และระดับปานกลาง ๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าความเหมาะสมและความสามารถของวิทยากรอยู่ในระดับมากที่สุด ๔๖ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๒ และระดับมาก ๔ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าสื่อที่ใช้ประกอบการบรรยายมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ๔๖ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๒ ระดับมาก ๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๔ และระดับปานกลาง ๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๔ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมฯ มีความเหมาะสมน้อยที่สุด ๓๖ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๗๒ และมีความเหมาะสมน้อย ๑๔ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๘ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าสถานที่จัดการฝึกอบรมฯ มีความเหมาะสมมากที่สุด ๔๔ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๘ และมีความเหมาะสมมาก ๖ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๒ การจัดเลี้ยงอาหารกลางวัน, อาหารว่างและเครื่องดื่มมีความเหมาะสมและความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ๔๘ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๖ และระดับมาก ๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๔ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าเอกสารประกอบการฝึกอบรมฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ๔๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๒ ระดับมาก ๘ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๖ และระดับปานกลาง ๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒ การติดต่อประสานงานในการฝึกอบรมฯ มีความเหมาะสมและความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ๔๗ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๔ และระดับมาก ๓ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๖ ความคาดหวังเกี่ยวกับประโยชน์ที่จะได้รับก่อนการเข้ารับการฝึกอบรมฯ อยู่ในระดับมากที่สุด ๔๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๔ ระดับมาก ๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๐ และระดับปานกลาง ๓ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๖ และเกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าได้รับประโยชน์หลังการเข้ารับการฝึกอบรมฯ อยู่ในระดับมากที่สุด ๔๗ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๔ และระดับมาก ๓ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๖

นอกจากการฝึกอบรมตามหลักสูตรแล้ว ยังมีการดำเนินงานฯ ให้บริการข้อมูลทางวิชาการ คำแนะนำ และแจกจ่ายเอกสารทางวิชาการแก่เกษตรกร นักเรียน-นักศึกษา และบุคคลทั่วไป โดยมีเป้าหมายจำนวน ๑๕๐ ราย ซึ่งตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๓ – กรกฎาคม ๒๕๕๔ มีเกษตรกร นักเรียน-นักศึกษา และบุคคลทั่วไป เข้ารับบริการข้อมูลวิชาการและอบรมศึกษาดูงานแล้ว จำนวน ๑๑๘ ราย รวมทั้งได้มีการ

เพาะต้นกล้าพันธุ์ผัก ได้แก่พริกชี้หนู, มะเขือเปราะ, มะเขือยาว ฯลฯ และได้แจกจ่ายต้นพันธุ์ผักให้แก่เกษตรกรที่ปฏิบัติงานในโครงการฯ, เกษตรกรและผู้เข้าเยี่ยมชมทั่วไป ที่เข้ามาใช้บริการฯ อบรมศึกษาคุณา และเยี่ยมชมโครงการฯ

๓.๒ กิจกรรมแปลงต้นแบบ/ แปลงสาธิต

(๑) การปลูกยางพาราและการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ว่างระหว่างแถวยางพารา ได้ดำเนินงานโครงการฯ โดยการปฏิบัติดูแลรักษาแปลงยางพารา พี่ร่วมยาง และพืชแซมยาง อย่างต่อเนื่องในพื้นที่โครงการสวนยางเขาสำนัก, โครงการสวนยางทักษิณราชนิเวศน์ และบริเวณงานวิชาการเกษตร ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ จำนวน ๒๓๕ ไร่ ตามแผนการปฏิบัติงาน ได้แก่ การใส่ปุ๋ย, การกำจัดวัชพืช, การป้องกันกำจัดโรคและแมลง ฯลฯ พืชที่ปลูกเป็นพืชแซมและพืชร่วมยาง ได้แก่ ลองกอง, มังคุด, จำปาดะ, หวาย, สละ, ระกำหวาน, หน่าวัว, ดาหลา, พืชสมุนไพร เช่น พญาขอ ขลุ หน้ำหนดแมว บอระเพ็ด เป็นต้น

(๒) การปลูกพืชผัก-พืชไร่ ได้ดำเนินงานโครงการฯ โดยการปลูกและปฏิบัติดูแลรักษาแปลงพืชผักพืชไร่แบบสลับหมุนเวียนตามฤดูกาลและความต้องการของตลาด จำนวน ๑๐ ไร่ พืชที่ปลูก ได้แก่ ข้าวโพดหวาน, ผักกวางตุ้ง, พริกชี้หนู และผักไร้ดิน จำนวน ๒ แปลงปลูก พืชที่ปลูกได้แก่ ผักบั้ง, ผักกวางตุ้ง, ผักกวางตุ้งได้หัว และผักคะน้า เป็นต้น

(๓) การปลูกไม้ดอก-ไม้ประดับ ได้ดำเนินงานโครงการฯ โดยการปฏิบัติดูแลรักษาแปลงไม้ดอก-ไม้ประดับอย่างต่อเนื่องในพื้นที่โครงการสวนยางเขาสำนัก และ บริเวณงานวิชาการเกษตร ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ จำนวน ๘ ไร่ ตามแผนการปฏิบัติงาน ได้แก่ การใส่ปุ๋ย, การกำจัดวัชพืช, การป้องกันกำจัดโรคและแมลง ฯลฯ พืชที่ปลูก ได้แก่ มะลิ จิงแดง ดาหลา เฮลิโกเนีย จัง เฟิร์นใบมะขาม กระทือ ปาล์มบังสูรย์ บอนสี และคล้า เป็นต้น

(๔) การปลูกพืชแบบผสมผสาน ได้ดำเนินงานโครงการฯ โดยการปฏิบัติดูแลรักษาแปลงพืชแบบผสมผสานอย่างต่อเนื่องในพื้นที่โครงการสวนยางเขาสำนัก และ บริเวณงานวิชาการเกษตร ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ จำนวน ๔ ไร่ ตามแผนการปฏิบัติงาน ได้แก่ การใส่ปุ๋ย, การกำจัดวัชพืช, การป้องกันกำจัดโรคและแมลง ฯลฯ พืชที่ปลูก ได้แก่ มะพร้าว น้ำหอม ละมุด ฝรั่ง ชมพู่ กระท้อน กล้วย และมีการปลูกพืชผัก-พืชไร่

(๕) การเพาะเห็ด ได้ดำเนินงานโครงการฯ โดยการผลิตก้อนเชื้อเห็ด ได้แก่ ก้อนเชื้อเห็ดนางนวล, ก้อนเชื้อเห็ดหู, ก้อนเชื้อเห็ดนางายิง, ก้อนเชื้อเห็ด รวมทั้งได้ผลิตหัวเชื้อเห็ดนางรมภูฐาน ได้ให้การสนับสนุนก้อนเชื้อเห็ดตามโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียน และโครงการอื่นๆ ที่ได้ขอความอนุเคราะห์ใช้ในโครงการทฤษฎีใหม่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ และได้ใช้ก้อนเชื้อเห็ดในการเปิดดอกในโรงเปิดดอกสำหรับเกษตรกรและผู้สนใจเข้าเยี่ยมชมงาน

(๖) การปลูกผักไร้ดินในโรงเรียน ได้ดำเนินงานโครงการฯ โดยการติดตามให้คำแนะนำ พร้อมทั้งสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้แก่โรงเรียน ๕ โรง ในความรับผิดชอบ ได้แก่ โรงเรียนวัดพระพุทธ, โรงเรียนบ้านไอโซร์, โรงเรียนพิทักษ์วิทยากุ่มง, โรงเรียนจรรยาอิสลามวิทยา, โรงเรียน ตชด. บ้านไอร์บือเต และฝึกอบรมให้ความรู้และฝึกปฏิบัติการผลิตและการดูแลรักษาแก่ครู - อาจารย์และเด็กนักเรียน รวมทั้งโรงเรียนอื่นๆ ในจังหวัดนราธิวาสที่ดำเนินการผลิตพืชผักไร้ดินอีก จำนวน 24 โรงเรียน

๘.๓ กิจกรรมการขยายผล

ได้ดำเนินงานโครงการฯ โดยการคัดเลือกเกษตรกรในพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองฯ ศูนย์สาขา และพื้นที่อื่นๆ (พื้นที่ซึ่งมีพระราชดำริให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองฯ เข้าดำเนินการ) เข้าร่วมโครงการฯ ในแต่ละกิจกรรมตามเป้าหมาย แล้วมีการประชุมชี้แจงและถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกและการปฏิบัติดูแลรักษาพืชผัก, การเพาะเห็ดฟางกองเตี้ยด้วยขี้เลื่อยไม้ยางพาราและผักตบชวา และการเพาะเห็ดในถุงพลาสติก พร้อมทั้งให้การสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรม แล้วมีการติดตามจัดเก็บข้อมูล ให้คำแนะนำ เป็นระยะอย่างต่อเนื่อง มีกิจกรรมที่ดำเนินงาน ดังนี้

(๑) การผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ

ได้ดำเนินงานโครงการฯ โดยการคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมกิจกรรม ตามเป้าหมายจำนวน ๑๕ ราย ๑๕ ไร่ แล้วได้ทำการถ่ายทอดให้ความรู้เรื่องการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ พร้อมทั้งสนับสนุนปัจจัยการผลิต ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ผัก ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยคอก และสารป้องกันกำจัดโรคแมลง ฯลฯ ให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรม รวมทั้งได้มีการติดตามจัดเก็บข้อมูล ให้คำแนะนำ การปลูก และการปฏิบัติดูแลรักษาเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

(๒) การเพาะเห็ดฟางกองเตี้ยด้วยขี้เลื่อยไม้ยางพาราและผักตบชวา

ได้ดำเนินงานโครงการฯ โดยการคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมกิจกรรม ตามเป้าหมายจำนวน ๕๐ ราย/ ๕๐๐ กอง แล้วได้ทำการประชุมชี้แจงและถ่ายทอดเทคโนโลยีให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการเพาะเห็ดฟางกองเตี้ยด้วยขี้เลื่อยไม้ยางพาราและผักตบชวา และได้ให้การสนับสนุนวัสดุสำหรับทำบล็อกวัสดุเพาะเห็ดฟาง และวัสดุการเกษตรอื่นๆ ให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรม รวมทั้งได้มีการติดตามจัดเก็บข้อมูล ให้คำแนะนำ การปฏิบัติดูแลรักษากองเพาะเห็ดเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

(๓) การเพาะเห็ดในถุงพลาสติก

ได้ดำเนินงานโครงการฯ โดยการคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมกิจกรรม ตามเป้าหมายจำนวน ๕ ราย/ ๕ ไร่ แล้วทำการประชุมชี้แจงและถ่ายทอดเทคโนโลยีให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการเพาะเห็ดในถุงเพาะเห็ด และได้ให้การสนับสนุนโรงเรือนเพาะเห็ดและก้อนเชื้อเห็ดให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรม รวมทั้งได้มีการติดตามจัดเก็บข้อมูล ให้คำแนะนำ การปฏิบัติดูแลรักษาโรงเรือนและก้อนเชื้อเห็ด เป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

๘. ผลสำเร็จ/ ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

- เป็นแหล่งตัวอย่างในการประกอบอาชีพด้านการเกษตร และการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านวิชาการเกษตร
- เป็นแหล่งศึกษาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกยางพารา และการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ว่างระหว่างแถวยางให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- เป็นแหล่งศึกษาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกพืชผักให้มีคุณภาพ และปลอดภัยจากสารพิษ
- เป็นแหล่งรวบรวม ศึกษา และถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกไม้ดอก-ไม้ประดับ
- เป็นแหล่งศึกษาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกพืชแบบผสมผสานตามแนวทฤษฎีใหม่ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่พรุซึ่งมีปัญหาหน้าท่วมขัง และปัญหาดินเป็นกรดจัด
- เป็นแหล่งศึกษาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเพาะเห็ดจากวัสดุเหลือใช้ในท้องถิ่น

- เป็นแหล่งศึกษาและเรียนรู้การผลิตผักไร้ดินให้กับเด็กนักเรียนและชุมชนที่อยู่รอบๆ บริเวณ
โรงเรียน

- เกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรที่วางแผนไว้ หรือเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ หรือ
เกษตรกรที่ปฏิบัติงานในโครงการฯ นำความรู้ที่ได้รับไปปรับปรุงและพัฒนาอาชีพของตนเองให้ดีขึ้น

๘. ปัญหา/อุปสรรค

- ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้ปฏิบัติงานจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบ
- ยานพาหนะที่จะใช้ในการปฏิบัติงานมีไม่เพียงพอ
- ขาดหน่วยงานอื่นๆ ภายในกรมฯ เข้ามาร่วมปฏิบัติงาน
- ขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น โรคพืช, กัญญาวิทยา และปฐพีวิทยา
- การอนุมัติโครงการและการจัดสรรงบประมาณจาก กปร. ค่อนข้างช้า ทำให้การดำเนินงานต้อง
ล่าช้าออกไปและไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ในขณะที่ระยะเวลาดำเนินการค่อนข้างมีจำกัด

*** **

โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง
กิจกรรมแปลงต้นแบบ/ แปลงสาธิต

โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง

กิจกรรมอบรม

